

smrt, Bog, svemir). Strukture zagonetki, kako pokazuju primjeri, slične su ovome tipu usmene komunikacije uopće. Ipak očituje se u njima duša ovoga naroda, što je, sigurno, i najvažnije.

Ukratko: Steinitzova knjiga o Ostjacima, njihovoj kulturi i usmenoknjiževnoj izgradnji, vjeran je znak ove male društvene enklave, učinjena na način kako treba činiti knjige ovakve problematike.

Stipe BOTICA

Trifun Dimić, Romane, romaja, sovlahimate thaj e bahtarimate = Narodne romske kletve, zakletve i blagoslovi, Srpska čitaonica i knjižnica Irig, Novi Sad 1985. (Edicija "Stražilovo")

Narodne romske kletve, zakletve i blagoslovi objavljene u ovoj maloj knjižici sakupio je Trifun Dimić, romolog koji je već izdao nekoliko zbirki romskih narodnih pjesama i pripovjedaka. Navedena građa u knjižici je objavljena paralelno na romskom i hrvatskosrpskom jeziku, a podijeljena je u tri dijela. Prvi dio su kletve koje se odnose na život i smrt, zdravlje i bolest, rađanje, pojedine dijelove tijela, zatim porodične

kletve, te kletve u odnosu na životinje i u odnosu na nebeska tijela. Drugi dio su zakletve u odnosu na život i smrt, zdravlje i bolest, dijelove tijela, jelo i piće, životinje, nebeska tijela, zakletve u odnosu na osjećanja, u odnosu na pravdu i porodične zakletve. Treći, nakraći dio knjige, su blagoslovi za sretan put, za dobro zdravlje i blagoslovi-pohvale.

Vrijedan dio knjige su komentari koji daju objašnjenje pojedinih zaklinjanja i blagoslova. Na kraju je registar romskih i registar srpskohrvatskih riječi. U kratkom prikazu od nekoliko rečenica na koricama knjige autor navodi da "mnoge od navedenih umotvorina imaju korijene u prapostojbini", a da su "mnoge stečene među raznim narodima i etničkim grupama". Građu je zapisivao u izvornom obliku, ali ne navodi lokalitet niti o kojoj se grupi Roma radi, pa se to osjeća kao nedostatak ove knjige. Prešturi su i podaci o autoru.

Pored građe, vrijedni su autorovi komentari koji upotpunjuju građu objašnjenjem na koga se pojedina vrsta zaklinjanja upućuje, od koga je upućena te u kakvoj se to situaciji čini i na koji način. Pritom iznosi i cijele opise pojedinih vjerovanja i običaja kao i cijelu tužbalicu. Kroz ovu knjigu se mogu vidjeti vjerovanja i religije Roma (animizam i monoteizam), njihovi običaji i to najviše običaji i vjerovanja oko smrti kao što je spaljivanje pokojnika (npr. "Neka da Bog, da vatru ložiš sa mojim kostima"), sahranjivanje, običaji oko smrti mladića. Mnoga zaklinjanja i blagoslovi vezani su za putove i putovanja (npr. "Neka da Bog, da se raspu creva tvoja po drumovima velikim i ja da ih sakupljam"), a neke upućuju na neimaštinu (npr. "Neka da Bog, da umreš od gladi"), pa kroz takve primjere možemo nazrijeti i način života.

Navedene kletve, zakletve i blagoslovi nastale su sa ciljem ostvarenja svog magijskog djelovanja, a sve češće su samo rasterećene nagomilanih osjećaja. U ovim neobičnim riječima naglašena tona provlači se strah od mračnih sila i mukotrpnosti života (kletve i zakletve), ali i želja za boljim životom (blagoslovi).

Ova knjižica koju odlikuje neformalnost i sloboda jezika, te slikovitost izraza i ekspresivnost metafora, koristan je prilog proučavanju kulture i načina života Roma.

Lela ROČENović

Timočke poslovice, izreke i zagonetke, sakupio i priredio Ljubiša Rajković Koželjac, Prosveta, Niš 1989, 84 str.

Zbirka *Timočke poslovice, izreke i zagonetke* ima opširniji predgovor: *Neke odlike timočkih narodnih poslovice, izreka i zagonetaka*, 702 poslovice, 519 izreka, 169 zagonetaka i rječnik dijalektizama i manje poznatih riječi.

Ove sitne forme usmene književnosti većinom su zabilježene u srednjem Timoku, zatim u Zaglavku, Budžaku, Crnoj Reci i Negotinskoj krajini (u srpskim selima). Ipak